

Ukraine using to construct the simplified system of taxation, accounting and reporting is significantly different from the approaches used in the world. It was found that current model of simplified taxation, accounting and reporting using in Ukraine is characterized with only fiscal direction while ignoring the needs of small businesses in respect of the convenient and efficient accounting. This leads to the fact that a lot of small business in Ukraine focused on addressing poverty reduction, instead of innovation development. Author paid a particular attention to accounting policies improvement of the simplified system of taxation, accounting and reporting. Author suggesting the structure of the accounting policies order adapted to the small businesses needs that use the simplified system of taxation, accounting and reporting.

Key words: small business entities; simplified taxation; organization of account; accounting.

REFERENCES

1. Commercial Code of Ukraine of 16.01.2003 № 436-IV, available at: <http://minrd.gov.ua/yuridichnim-osobam/zakonodavstvo/kodeksi/53769.html> (ukr).
2. Tax Code of Ukraine of 02.12.2010 № 2755, available at: <http://minrd.gov.ua/fizichnim-osobam/zakonodavstvo/kodeksi/53771.html> (ukr).
3. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" № 996-XIV from 16.07.1999, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (ukr).
4. Procedure for Keeping income and expenses that are individuals, business entities under the general taxation system, approved by State Tax Administration from 24.12.10 № 1025, available at: <http://minrd.gov.ua/samozaynyatim-osobam/zakonodavstvo-v/nakazi/53874.html> (ukr).
5. Procedure for Keeping revenues and expenditures single taxpayers first, second and third group, approved by State Tax Administration from 15.12.2011 № 1637, available at: <http://minrd.gov.ua/samozaynyatim-osobam/zakonodavstvo-v/nakazi/53464.html> (ukr).
6. Methodical recommendations on the application of accounting registers small enterprises, approved by the MOF on 25.06.2003 № 422, available at: http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-%D0%9C%D0%A4%D0%A3/type-%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7/422-25.06.2003.htm (ukr).
7. Methodical recommendations on the application of accounting registers small enterprises, approved by the MOF on 15.06.2011 № 720, available at: www.minfin.gov.ua (ukr).
8. Regulation on the provision of documentary of records in accounting, approved by the MOF from 24.05.95 № 88, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (ukr).
9. Regulations (standards) 25 "Financial Report of the small businesses," approved by order MOF from 24.01.2011 № 25, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (ukr).
10. Chart of Accounts assets, capital, liabilities and business operations of small businesses, approved by the MOF on 19.04.2001 № 186, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (ukr).
11. Koriniev V. L., Pyvovarov M. H., Pohribniak M. A., Brylov S. I. (2009), State, Development and Regulation of small businesses in Ukraine, monograph, Zaporizhzhia, pp. 5-67 (ukr).
12. Lyashenko V. I., Berezhnaya T. F. (2009), Support for small businesses in North America, Lugansk, 364 p. (rus).

© Пивоваров Михайло, Панченко Ольга, Лищенко Олена
Надійшла до редакції 15.01.2014

УДК 629.5:658

ПЧКА АРТЕМ,

аспірант факультету економіки транспорту Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, м. Київ

ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ НА СУДНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

У статті на підставі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних науковців обґрунтовано та узагальнено рекомендації для методичних положень при побудові ефективного проектно-орієнтованого бюджетування на суднобудівному й судноремонтному підприємстві. Розроблено такі блоки бюджету для підприємств суднобудівної галузі: операційний, фінансовий, доходів і витрат від інвестиційної діяльності, маркетингових витрат, доходів та витрат від іншої діяльності.

Ключові слова: бюджетування; принципи бюджетування; види бюджетів; проектно-орієнтоване управління.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток суднобудівної галузі вимагає забезпечення прибутковості та ефективності реалізації проектів за допомогою застосування сучасних інструментів управління. Одним з ос-

новних інструментів управління на сучасному етапі господарювання є бюджетування, що враховує основні етапи процесу управління. Існуючі види бюджетування є загальними для діяльності всіх комерційних підпри-

емств і не враховують специфіки діяльності вузькоспеціалізованих підприємств або окремих напрямів функціонування багатопрофільного підприємства. Незастосування стандартних методик бюджетування на підприємствах суднобудівної галузі обумовлено тим, що суднобудівний комплекс має одиничне виробництво, коли вихідний продукт основної діяльності характеризується довгостроковими термінами виробництва завершення.

Відсутність якісно розробленого та апробованого на практиці бюджетування в суднобудівній галузі й зумовлює актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці побудови бюджетування на суднобудівному й судноремонтному підприємстві присвячували праці А. Возний, Н. Касаткіна, К. Кошкін, С. Ткаченко, А. Шамрай, Л. Чернова та інші вчені.

Н. Касаткіна та А. Шамрай зазначають, що ефективний фінансовий менеджмент сьогодні будується на основі бюджетування, тобто бюджетів, які суднобудівне підприємство може використовувати як інструмент контролю руху грошових коштів. При цьому бюджет являє собою фінансовий план на конкретний період, що охоплює всі сторони діяльності підприємства та його підрозділів, у якому визначені ймовірні доходи та витрати, розмір надходження грошових коштів, порядок їх використання, динаміка активів та зобов'язань [1].

Очевидно, що ефективно бюджетування будується на взаємозв'язку з основними етапами процесу управління, а саме: плануванням, виконанням, стимулюванням, мотивуванням, обліком, аналізом і контролем руху ресурсів, а також регулюванням і формуванням управлінського впливу.

Л. Чернова визначає, що традиційна методологія бюджетування не відповідає специфіці організації, що працює з портфелем проектів [2]. Додамо, що існуюча система бюджетування на багатьох підприємствах не є гнучкою й не відображає змін, які відбуваються в зовнішньому та внутрішньому середовищі суб'єкта господарювання. Основні особливості бюджетування на суднобудівних і судноремонтних підприємствах насамперед пов'язані зі специфікою основної діяльності підприємства, що характеризується довгостроковим характером життєдіяльності проектів (приблизно від 2-5 років) і ступенем невизначеності при оцінюванні свого бюджету. Самі проекти можуть зазнавати змін, що пов'язано з можливим збільшенням або зменшенням терміну й обсягу виконання робіт на початкових стадіях і протягом реалізації проекту, що ускладнює процеси планування, аналізу й контролю бюджету.

Існуючий науковий доробок українських учених відображає роль бюджетування в діяльності суб'єкта господарювання, однак недостатньо розкриває основні принципи й види бюджетів на суднобудівних і судноремонтних підприємствах.

Метою статті є обґрунтування принципів бюджетування, а також побудова загальних видів бюджетів, що здатні забезпечити управлінський апарат інформацією, на основі якої можливо аналізувати й контролювати зведений бюджет суднобудівного або судноремонтного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Діяльність суднобудівного підприємства в сучасних ринкових умовах відзначається особливими рисами функціонування, що пов'язано з реалізацією проектів, і тому побудова проектно-орієнтованого бюджетування має враховувати ці особливості. Н. В. Касаткіна, А. М. Шамрай стверджують, що суднобудівні підприємства є типово проект-

но-керовані організації і в основі системи управління повинен лежати проектний підхід [1].

При проектному підході до управління ситуація в бюджетуванні в проектах дещо інша, ніж при функціонально-орієнтованому підході до бізнесу, а саме:

- проекти, будучи за своєю сутністю "унікальними", характеризуються досить високим ступенем невизначеності при оцінюванні свого бюджету. При цьому на початкових стадіях опрацювання оцінок проектних витрат невизначеність може навіть перевищувати самі бюджетні оцінки. Отриманню додаткової інформації в ході опрацювання проекту має приділятися належна увага у фінансових планах, що досить складно відобразити в регламентах фінансового планування [3];

- розподіл витрат згідно з календарним інтервалом пов'язаний із календарним планом виконання робіт. При цьому в абсолютній більшості випадків календарний план виконання робіт є первинним для визначення потреб у ресурсах і фінансах для реалізації проекту. Загальний склад блоків робіт зазвичай спланувати можна, але, враховуючи унікальність проекту, досить складно точно спланувати конкретні роботи з їхнім графіком. Відповідно, важко розрахувати витрати ресурсів і потреби у фінансуванні на весь період виконання проекту;

- проекти в процесі реалізації можуть зазнавати змін. Можуть уточнюватися або коригуватися цілі і завдання, змінюватися вимоги до вихідних результатів, вноситися інші вимоги та обмеження, наприклад, пов'язані з необхідністю узгодження з іншими виконуваними проектами;

- старт і фініш проекту не завжди збігається з початком і закінченням фінансового року організації. Крім того, не завжди ініціювання проекту (формування пропозицій про початок) проводиться в момент складання фінансового плану на черговий фінансовий рік. Найчастіше організації змушені починати проекти тоді, коли всі фінансові фонди й ліміти вже розподілені й навіть почали використовуватися для інших проектів [3];

- необхідно враховувати високу невизначеність одержання доходів від проектної діяльності на суднобудівних підприємствах. Оцінку доходів і витрат грошових коштів необхідно проводити на всіх фазах проекту, а також контролювати результат від проекту (проектів) у досить тривалому інтервалі.

Для вирішення перерахованих вище питань і забезпечення ефективного бюджетування на підприємствах суднобудівної галузі необхідно на початкових стадіях бюджетування використовувати такі складові, як:

- основні принципи побудови бюджетів на підприємствах суднобудівної галузі;

- основні види бюджетів, що враховують специфіку проектної діяльності.

Визначимо основні принципи формування проектно-орієнтованого бюджетування на суднобудівному й судноремонтному підприємстві.

Принцип ефективності передбачає необхідність забезпечення прибутковості діяльності та рентабельності функціонування суб'єкта господарювання, що забезпечуються за допомогою управління інвестиціями від початку й до повернення коштів та отримання додаткового прибутку за період усього життєвого циклу проекту [4].

Принцип узгодженості бюджетів передбачає забезпечення взаємозв'язку між бюджетами різних підрозділів, а також зіставлення планового й фактичного бюджету.

Принцип раціоналізації передбачає складання бюджетів із забезпеченням раціонального використання ресурсів підприємства.

Принцип своєчасності означає своєчасне планування й корегування розроблених бюджетів залежно від цілей підприємства.

Принцип відповідності передбачає необхідність складання витратної частини бюджетів відповідно до запланованих доходів діяльності суднобудівного підприємства, отже, діяльність комерційного суб'єкта господарювання має бути збалансованою як у розрізі окремих бізнес-процесів, так і в розрізі центрів доходів та витрат.

Принцип доцільності виокремлює необхідність складання бюджетів відповідно до стратегічних й оперативних планів суб'єкта господарювання.

Принцип виконання нормативів передбачає складання бюджету відповідно до існуючих внутрішніх та зовнішніх нормативів діяльності суб'єкта господарювання, наприклад, відповідність бюджетів чинним нормативно-законодавчим актам.

Упровадження цих принципів відбувається з метою економії фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат, більшої гнучкості в управлінні й контролі за собівартістю продукції, а також для підвищення точності заданих бюджетних показників.

Наведені вище принципи визначають концептуальні основи закономірностей бюджетування, що дозволить забезпечити ефективність бюджетування та побудову

основних видів бюджетів на суднобудівному підприємстві.

Автором розроблено основні види бюджетів, що можливо використовувати на суднобудівному або судноремонтному підприємстві. Основні види бюджетів представлені на рис. 1.

Непроектна діяльність на суднобудівному й судноремонтному підприємстві представлена блоком доходів і витрат від іншої діяльності, що являє собою допоміжну ланку для акумулювання й витрачання грошових коштів.

Блок доходів і витрат від інвестиційної діяльності представлений у більшості випадків як доходи від продажу основних засобів і витрат, що переносять свою вартість на виконання замовлення. Вони формуються у вигляді прогнозного нарахування амортизації та витрат на основні засоби, нематеріальні активи, інші необоротні матеріальні активи тощо в розрізі створення, купівлі, модернізації, проведення поточних, середніх і капітальних ремонтів

Блок інших накладних витрат на суднобудівному й судноремонтному підприємстві, що переносять свою вартість на собівартість виробництва замовлення, формується згідно з такими витратами:

- витрати на заробітну плату допоміжного, адміні-

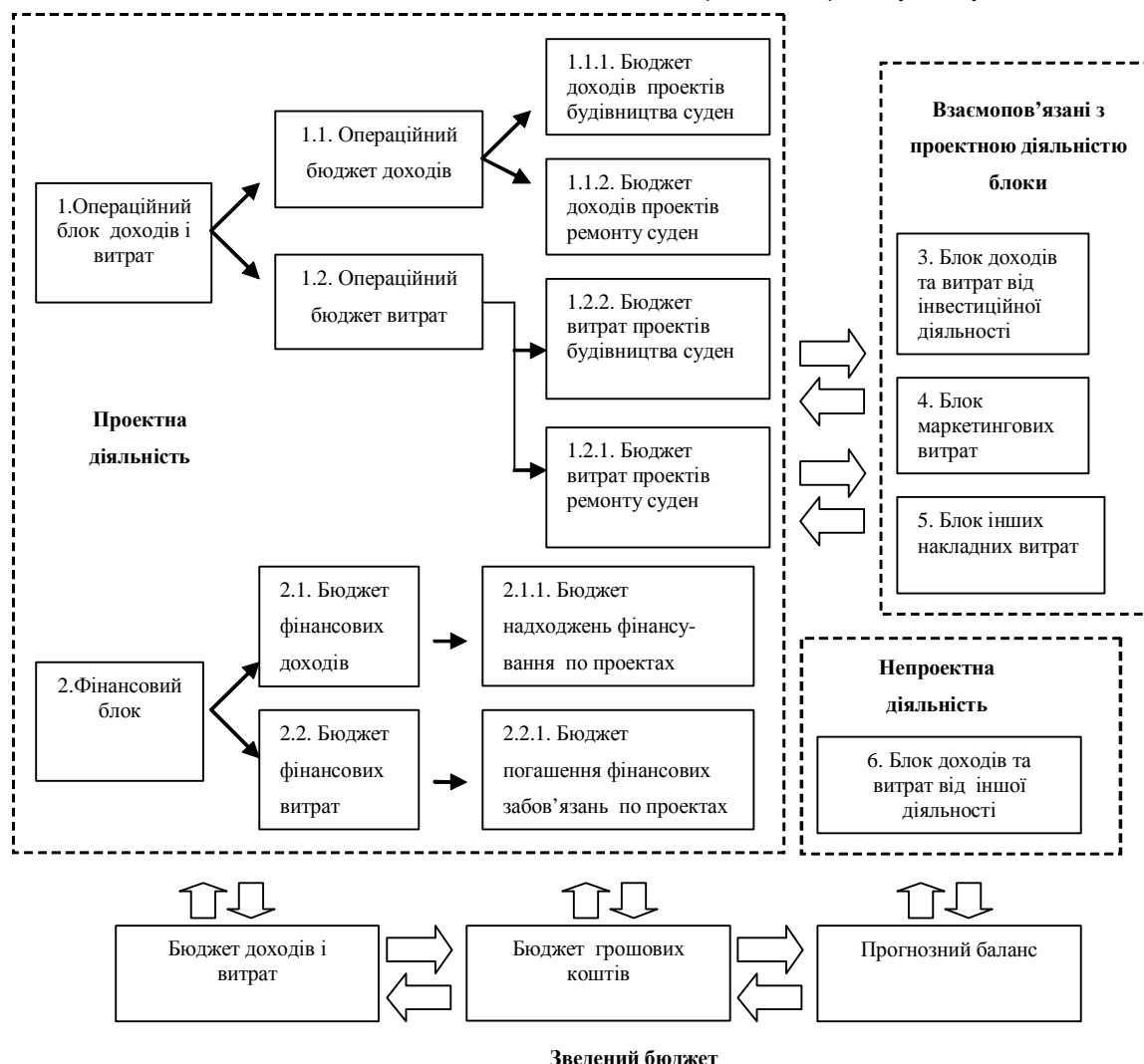

Рис. 1. Види бюджетів на суднобудівному або судноремонтному підприємстві.

Джерело: власні розробки.

стративного та іншого персоналу, що не бере прямої участі в реалізації проектів;

- витрати на комунальні платежі, що не беруть прямої участі в реалізації проектів;
- матеріальні витрати, що не беруть прямої участі в реалізації проектів;
- витрати на утримання службових авто, що не беруть прямої участі в реалізації проектів;
- витрати на аудит, юридичні та інші послуги;
- витрати на персонал;
- витрати на відрядження;
- витрати на поштові послуги та зв'язок;
- інші накладні витрати.

Блок маркетингових витрат на суднобудівному й судноремонтному підприємстві, що також переносять свою вартість витрат на собівартість будівництва або ремонту судна, формується у вигляді таких основних витрат:

- витрати, що пов'язані з комунікацією з громадськістю;
- витрати на рекламу, представлені у вигляді участі у виставках, рекламних послугах і купівлі продукції;
- членство в організаціях;
- маркетинг і корпоративні комунікації;
- представницькі витрати.

Основну увагу автора в цій статті зосереджено на проектній діяльності суднобудівного підприємства, що формується у вигляді доходів та витрат від основної та фінансової діяльності.

Бюджет фінансування проектів будівництва й ремонту формується у вигляді:

- бюджет фінансових доходів за проектами будівництва й ремонту суден;
- бюджет фінансових витрат за проектами будівництва й ремонту суден.

Бюджет доходів від основної діяльності розраховується на основі графіка нарахування доходів згідно з прогнозними й наявними проектами, які представлені такими видами бюджетів:

- бюджет доходів від проектів будівництва суден;
- бюджет доходів від проектів ремонту суден:
 - а) бюджет доходів від проектів поточного ремонту суден;
 - б) бюджет доходів від проектів середнього ремонту суден;
 - в) бюджет доходів від проектів капітального ремонту суден.

Особливо актуальним моментом у бюджетах проектів будівництва або ремонту судна є побудова бюджету витрат, що пов'язані із загальною сумою всіх витрат по проектах. Бюджет витрат від основної діяльності має свої специфічні особливості й формується в такому загальному вигляді:

- бюджет витрат від проектів будівництва суден;
- бюджет витрат від проектів ремонту суден:
 - а) бюджет витрат від проектів поточного ремонту суден;
 - б) бюджет витрат від проектів середнього ремонту суден;
 - в) бюджет витрат від проектів капітального ремонту суден.

Для деталізації бюджету витрат необхідно розглядати кожний проект окремо й розділяти витрати, що відносяться до циклу технічної підготовки замовлення й виробничого циклу, який формується згідно з декомпозицією робіт проектів, що в суднобудуванні складаються не з послідовності робіт, а з основних елементів судна. Отже, у будівництві судна об'єктом обліку витрат є замовлення, що відображено на рис. 2.

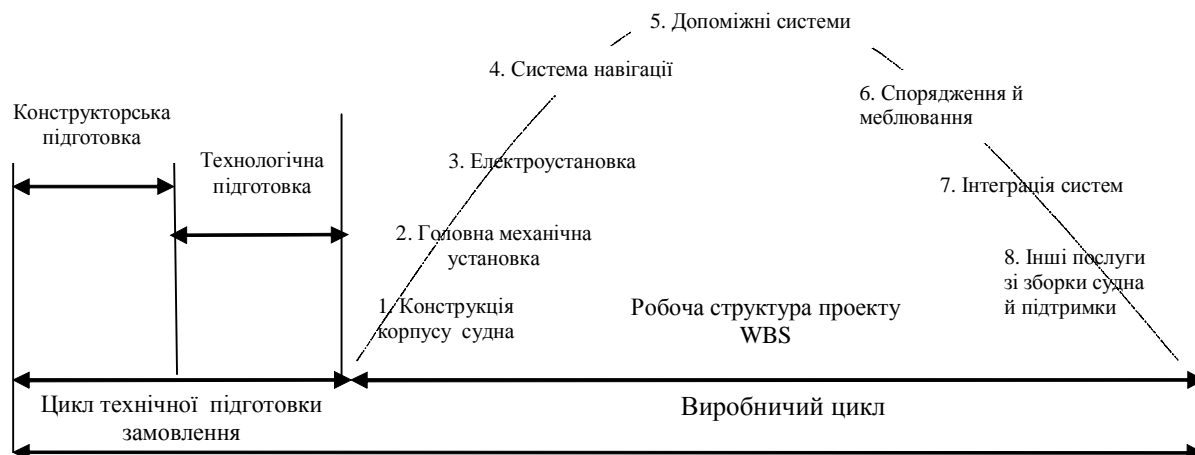

Рис. 2. Цикл виробництва замовлення в суднобудуванні (розроблено автором).

В організаціях одиничного типу виробництва, до яких відносяться суднобудівні підприємства, використовують калькулювання витрат на виріб, де виділяють окремою статтею витрати на технічну підготовку виробництва, а витрати на виробництво замовлення розраховуються на підставі повного калькулювання всіх витрат за видами центрів відповідальності по основних елементах судна, що формується згідно з такими основними групами витрат: прямі витрати на виробництво, амортизація, ВУЕО (витрати на утримання й експлуатацію обладнання), цехові, загальнозаводські, фінансові, адміністративні й позавиробничі витрати. Центральна проблема калькулювання витрат на виріб - це обґрунтування розподілу планових і фактичних витрат підприємства за окремими замовленнями. На-

приклад, якщо накладні витрати на виробництво, інші витрати й капітальні витрати будуть необґрунтовано перенесені з одного замовлення на інше, то в одного замовника ціна виробу буде завищеною, а в іншого, навпаки, заниженою.

Автором запропоновано проводити розподіл витрат у три етапи:

- 1) визначати витрати, які можна врахувати окремо в певному підрозділі;
- 2) виявити перелік операцій, які виконуються персоналом підрозділу; потім розподіляти їх за операціями за допомогою драйверів операцій;
- 3) переносити витрати з операцій на види продукції за допомогою драйверів продуктів.

Насправді бази розподілу витрат можуть бути різні,

і від правильності вибору бази залежить, наскільки адекватно була визначена планова й фактична собівартість проекту ремонту або будівництва судна.

У подальших дослідженнях особливу увагу автор буде зосереджувати на аналізі й контролі бюджету прямих витрат, що взаємопов'язані з технологічним процесом, а також обсягом і терміном виробництва замовлення.

Висновок

Проведений аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених дозволив здійснити обґрунтування та теоретичне узагальнення рекомендацій для методичних положень при побудові ефективного проектно-орієнтованого бюджетування на суднобудівному й судноремонтному підприємстві.

У статті обґрунтовано, що для побудови бюджетів на суднобудівному або судноремонтному підприємстві необхідно використовувати такі принципи: ефективності; узгодженості; раціоналізації; своєчасності; відповідності; доцільності; обачності.

На підставі аналізу основних блоків діяльності суднобудівного або судноремонтного підприємства розроблено такі основні бюджети:

1) операційний блок доходів і витрат, що включає: операційний бюджет доходів; операційний бюджет витрат;

2) фінансовий блок із бюджетом фінансових доходів та бюджетом фінансових витрат;

3) блок доходів та витрат від інвестиційної діяльності;

4) блок маркетингових витрат;

5) блок інших накладних витрат;

6) блок доходів та витрат від іншої діяльності.

Усі вказані вище види бюджетів визначають концептуальні основи закономірностей бюджетування на підприємствах суднобудівної галузі, що забезпечують практичну можливість аналізу й контролю основних видів бюджетів на суднобудівному підприємстві.

У подальших дослідженнях автор планує провести аналіз бюджету прямих витрат на прикладі основного об'єкта проекту "Конструкція корпусу судна".

ЛІТЕРАТУРА

1. Касаткина Н. В. Бюджетирование на судостроительном предприятии как фактор повышения его конкурентоспособности / Н. В. Касаткина, А. Н. Шамрай [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://archive.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vonmu/2010_31/files/3116.pdf.

2. Чернова Л. С. Эффективные модели бюджетування проектно-керованих наукомістких підприємств / Л. С. Чернова [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://archive.nbuu.gov.ua/portal/natural/urss/2010_3/37-41.pdf.

3. Козлов А. С. Внедрение бюджетирования со сдвигом окна для проектной деятельности в организациях с годовым циклом финансового планирования / А. С. Козлов, О. А. Ерак // Международный бухгалтерский учет. - 2011. - № 34 (184). - С. 16-24.

4. Антимова І. В. Управління інноваційними проектами проектно-орієнтованих наукомістких підприємств / І. В. Антимова // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : матеріали міжнародної науково-технічної конференції. - Миколаїв : НУК, 2012. - С. 570-572.

Пичка Артём,

аспирант факультета економіки транспорту Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, г. Київ

ПРОЕКТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ НА СУДОСТРОИТЕЛЬНОМ ПРЕДПРИЯТИИ

В статье на основании анализа трудов отечественных и зарубежных ученых обоснованы и обобщены рекомендации для методических положений при построении эффективного проектно-ориентированного бюджетирования на судостроительном и судноремонтном предприятии. Разработаны следующие блоки бюджета для предприятий судостроительной отрасли: операционный, финансовый, доходов и расходов от инвестиционной деятельности, маркетинговых затрат, доходов и расходов от прочей деятельности.

Ключевые слова: бюджетирование; принципы бюджетирования; виды бюджетов; проектно-ориентированное управление.

Pichka Artem,

Postgraduate Faculty of Economics and Transport

Kyiv State Academy of Water Transport named after hetman Petro Konashevych Sahaidachnyi

PROJECT-BASED BUDGETING IN SHIPBUILDING ENTERPRISE

In today's market conditions the activity of shipbuilding process is held with special aspects of project management, which have direct dependence on realization project's of build and repair ships. The project approach of the management on the grounds of project-oriented budgeting is significantly different from the functional-oriented approach of the management and process of budgeting on others organizations. In connection with this the project-oriented budgeting approach should include mentioned above special aspects which are described below:

Firstly, the projects being inherently "unique" characterized by a fairly high degree of uncertainty in the assessment of its budget.

Secondly, the distribution of costs including time interval and depend on the schedule of works.

Thirdly, projects to the extent of its implementation may be affected.

Fourthly, start and finish the project does not always coincide with the beginning and end of the financial year.

Fifthly, necessary to take into the account the high uncertainty receive cash flows from the project activity shipyards.

Processes of building a system of project-oriented management on the grounds of budgeting must include the specific budgeting principles and main types of budgets.

In this article were considered basic principles of budgeting process and developed main types of budgets in shipbuilding enterprise. The types of budgets and principles of the budgeting, which are fully described in this

article, defined the conceptual foundations of the laws of budgeting for shipbuilding industry, providing feasibility analysis and control budgets in shipbuilding enterprise.

Key words: budgeting; principles of budgeting; types of budgets; project-based management.

REFERENCES

1. Kasatkina N. V., Shamray A. N. (2010), Budgeting in shipbuilding enterprise as factor to improve its competitiveness, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vonmu/2010_31/files/3116.pdf (rus).
2. Chernova L. S. (2010), Effective models of budgeting in project management of knowledge-intensive enterprises, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/urss/2010_3/37-41.pdf (ukr).
3. Kozlov A. S., Yerak O. A. (2011), Implementation budgeting by shift window for project activities in organizations with year financial planning process, *Mezhdunarodnyy bukhgalterskiy uchet [International accounting]*, № 34(184), pp. 16-24 (rus).
4. Antykova I. V. (2012), Management innovation projects in project management of knowledge-intensive enterprises, *Innovations in shipbuilding and ocean engineering, material of International scientific and technical conference*, Mykolaiv, pp. 570-572 (ukr).

© Пічка Артем

Надійшла до редакції 13.01.2014

УДК 331.5.024.54:353

ТАРАСЕВИЧ ОЛЕНА,

*кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник
Інституту економіко-правових досліджень НАН України, м. Донецьк*

НЕСТЕРОВ ГЕННАДІЙ,

здобувач Інституту економіко-правових досліджень НАН України, м. Донецьк

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У статті досліджено сучасний стан вітчизняного ринку праці та визначено актуальні проблеми його розвитку з урахуванням економічного та правового аспектів державного управління у сфері праці. Обґрунтовано необхідність удосконалення заходів у галузі регулювання зайнятості населення з метою підвищення рівня життя в державі на основі зростання кількості робочих місць та працюючих підприємств. Узагальнено особливості сучасного етапу розвитку українського ринку праці та визначено доцільність проведення більш активної політики держави та органів місцевого самоврядування у сфері галузевої, професійно-кваліфікаційної й територіальної структури цього ринку. Зроблено висновок про необхідність удосконалення правового забезпечення інституційних та соціальних передумов розвитку ринку праці та зайнятості населення як на державному, так і на місцевому рівні.

Ключові слова: держава; управління; ринок праці; зайнятість населення; робочі місця; рівень життя; органи державного управління; регулювання; трудові ресурси й зайнятість.

Постановка проблеми. Ринкові трансформації, які відбулися в економіці України протягом останніх двох десятиліть, були пов'язані зі становленням структур ринків праці й капіталу, виникненням капіталістичної економіки, зміною галузевої структури виробництва. Поява відкритих форм безробіття й перетворення трудових відносин є їхнім природним наслідком. У сучасний період форми й способи працевлаштування, обсяг попиту на працю та недостатня професійна підготовка працівників сприяють виникненню масового безробіття й періодичного підвищення його рівня. Формування та вдосконалення функціонування ринку праці, досягнення ефективної зайнятості населення стали важливими загальнодержавними завданнями. Необхідність удосконалення заходів у сфері регулювання зайнятості для стимулювання економічного зростання та підвищення рівня життя населення, недостатня дослідже-

ність цієї проблеми визначають актуальність теми нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державного управління функціонуванням ринку праці висвітлені в роботах багатьох вітчизняних науковців, серед яких С. І. Бандур, С. І. Дорогунцов, Д. П. Богиня, В. А. Устименко, С. В. Богачов, В. К. Мамутов, О. О. Лук'яченко, В. М. Геєць, Е. М. Лібанова, А. М. Колот, В. Ф. Погорілко, М. К. Орлатий, В. Куйбіда [1-4, 6-8]. Теоретичну та методологічну основу нашого дослідження склали фундаментальні праці з проблем ринку праці та зайнятості населення зарубіжних науковців, зокрема А. Сміта, П. Самуельсона, К. Маркса, Дж. Кейнса, Д. Рікардо, А. Маршалла, А. Оукена, М. Фрідмана, М. Вебера, Ж.-Б. Сея та ін.

Метою статті є дослідження стану та перспектив розвитку вітчизняного ринку праці з урахуванням еко-